
EXPOZIȚIA

„185 DE ANI DE INDUSTRIE FARMACEUTICĂ LA PIATRA-NEAMȚ”

---

de **Elena Cojocariu**
și **Mihaela Cristina Verzea**

Articolul 3 din statutul ICOM-ului definește muzeul ca fiind „o instituție permanentă, fără scop lucrativ, aflată în serviciul societății și al dezvoltării acesteia, deschisă publicului, care colecționează, conservă, studiază, expune și transmite patrimoniul material și imaterial al umanității și al mediului înconjurător”¹. Activitatea unei instituții muzeale are ca scop păstrarea, conservarea și depozitarea bunurilor culturale în vederea prevenirii degradării, deteriorării sau sustragerii acestora, valorificarea culturală și educațională a patrimoniului cultural, cercetarea și dezvoltarea acestuia.

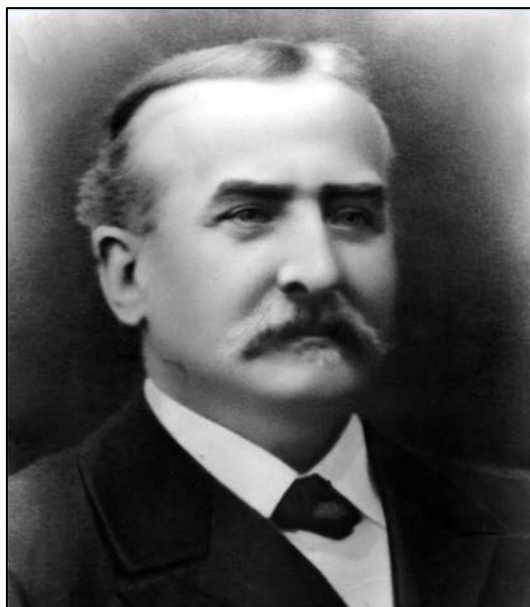
Expoziția reprezintă principala formă de manifestare a unui muzeu. Marea majoritate a instituțiilor muzeale consideră expozițiile (permanente, temporare, itinerante, de colecție) ca „metode de educație”². Din această perspectivă proiectele expoziționale sunt catalogate ca fiind de succes dacă își ating scopul educațional. În aceeași măsură însă, în societatea contemporană, muzeele sunt privite ca o modalitate de petrecere a timpului liber. Ambii parametri asigură reușita proiectelor inițiate de specialiștii muzeului.

În conformitate cu cele mai recente opinii ale cercetătorilor din domeniul muzeologiei, expozițiile temporare sunt indispensabile dacă un muzeu își propune să atragă un număr constant de vizitatori. Oricât de atractivă ar fi expoziția permanentă, și chiar dacă forma sa de prezentare se schimbă frecvent, proiectele temporare „reprezintă o poliță de asigurare cu privire la întoarcerea publicului cotidian, captează interesul acelor care nu obișnuiesc să viziteze

---

¹ *Nouvelles de l'ICOM*, vol. 57, 2004, n. 2.

² B. Lord, G.D. Lord, *The manual of museum exhibitions*, New York, 2001, p. 15.

Anton Vorel (1792-1860)

Clădirea Farmaciei și a Laboratoarelor Vorel, 1930

muzeul, și atrag turiștii”³. În egală măsură, ele constituie prilejuri de cunoaștere a unor momente semnificative pentru istoria comunităților locale.

Valorificarea patrimoniului prin expoziții este permisă și de exercitarea unei alte funcții importante a muzeului, aceea de dezvoltare a acestuia. Prin donații și achiziții, colecția se îmbogățește constant cu materiale a căror semnificație obligă specialistul să o prezinte publicului larg.

Respectând indicațiile teoretice ale muzeografiei, expozițiile temporare sunt ocazionate de aniversări, evenimente importante, de necesitatea popularizării unor colecții deosebite, care nu-și găsesc locul în cadrul expunerii permanente, sau pentru a compensa unele carențe de cunoaștere ale publicului⁴.

Expoziția „185 de ani de industrie farmaceutică la Piatra-Neamț” vernisată pe 23 iunie 2010, cu prilejul celebrării „Zilelor orașului” întrunește toate cele trei criterii anterior menționate. În primul rând, împlinirea a 185 de ani de atestare documentară a primei spițerii pietrene a determinat organizarea acestui eveniment. Muzeul de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț este deținătorul colecției farmaciei Vorel, insuficient etalată în cadrul expoziției permanente. De asemenea, insistăm asupra noutății absolute a temei demersului muzeografic, fiind pentru prima dată când istoria farmaciei nemțene a fost adusă în atenția publicului vizitator.

Hrisovul din 26 mai 1825 dat de domnitorul pământean Ioan Sandu Sturdza spițerului Iacob Borocinski, păstrat până astăzi, deține în rândul exponatelor un loc de seamă. Doar șase ani mai târziu, Anton Vorel⁵, spițer, originar din Boemia de Nord, cumpără farmacia și pune bazele unei afaceri care s-a dezvoltat pe parcursul a aproximativ un secol și jumătate. Tradiția, întreruptă brusc de naționalizarea din aprilie 1949, a fost reluată cu succes începând cu anul 1983 de către Societatea Plantavorel.

Parcursând o scurtă cronologie a istoriei farmaciei nemțene realizăm că treptat activitatea s-a diversificat, prin apariția de noi farmacii, de alți noi specialiști. Privilegiul exclusivității, primit de Iacob Borocinski în 1825 și-a încetat valabilitatea la 15 noiembrie 1865 când, printr-un decret, domnitorul Alexandru Ioan Cuza i-a dat lui Iosef Traugot Kamner⁶ autorizația de a deschide o a doua farmacie în Piatra-Neamț, pe care o numește „La Speranța”.

---

³ *Ibidem*, p. 276.

⁴ R. Florescu, *Bazele muzeologiei. Curs prescurtat*, București, 1982, p.106-107.

⁵ Anton Vorel a condus farmacia în perioada 1831-1860.

⁶ Originar din Brașov, în perioada 1841-1845 a urmat practica în farmacia „La Leul de Aur” din orașul natal care era proprietatea farmaciștilor Stehner și Schill. La data de 21 iulie 1852 a obținut titlul de magistrul în farmacie la Universitatea din Viena. Produsele sale au participat la mai multe expoziții („uleu de frunze de pin, eteric pentru inhalatie, preparat prin distilare, sirop pectoral balsamic de pin, pastile pectorale balsamice de pin, spirt de pin pentru parfumat și dezinfectat camerele, preparat prin distilarea frunzei de pin cu alcool concentrat, extract de pin pentru băi, preparat prin extracțiunea înăbușită a frunzei de pin”), primind diferite distincții.

Imagini generale cu expoziția

Și totuși, Lascăr Vorel⁷, iar ulterior fiul acestuia, Constantin Vorel⁸ au reușit să se afirme nu doar pe plan local, dar și în țară și străinătate prin calitatea produselor Laboratoarelor Vorel. Prin adresa Direcției Sanitare din 9 noiembrie 1883, Lascăr Vorel era recunoscut ca diriginte al farmaciei, în același an primind brevetul de furnizor al Curții Regale. Printre preparatele Vorel cele mai renumite se numărau: Ceaiul Carpaților „Vorel” și bomboanele pectorale, pe care le va prelua și fiul său. De asemenea, farmacia Vorel a avut un rol important în pregătirea sării atermale de Bălățești, întrucât din 1884 ea deținea un laborator pentru prepararea și cristalizarea acestui preparat. Prin exploatarea resurselor naturale s-au pus bazele industriei farmaceutice continuată astăzi de Firma Plantavorel.

Expoziția „185 de ani de industrie farmaceutică la Piatra-Neamț” a fost realizată de Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț în colaborare cu Centrul de Cercetare și Prelucrare a Plantelor Medicinale Vorel S.A., Muzeul de Istorie Roman, Muzeul de Artă Piatra-Neamț, colecțiile Dr. Costache Andone, Dr. Gheorghe Iacomî, Dr. Tristan Negruțzi și Dr. Vladimir Stănescu.

Expoziția cuprinde 406 obiecte din categorii diverse (fotografii, medalii, acte, documente, obiecte tridimensionale – recipiente farmaceutice, instrumentar medical, obiecte de artă, etc.).

Alături de materialele autentice, preponderente, se regăsesc și expozate auxiliare. Informația istorică și documentară este suplimentată prin realizarea unor texte explicative însoțite de fotografii care ajută vizitatorii să se familiarizeze cu istoria farmaciei nemțene.

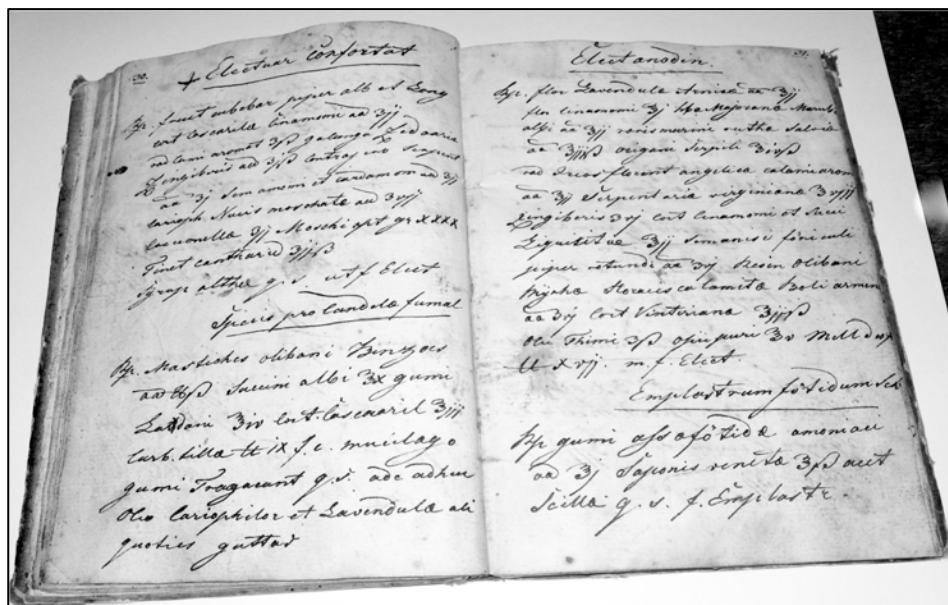
Proiectul expozițional grupează obiecte de o valoare excepțională (rețetarul în limba latină al spițerului Anton Vorel din 1823, hrisoavele domnești din 26 mai 1825 și 17 decembrie 1840, recipiente farmaceutice din lemn și porțelan, aparate din secolul XIX pentru dozarea și prelucrarea plantelor medicinale, balanțe, recipiente de medicamente, obiecte personale ale farmaciștilor Anton, Lascăr, Constantin și Teodor Vorel, acte și fotografii de familie, medalii, brevete, tabloul semnat de Aurel Băieșu, reprezentând portretul farmacistului Lascăr Vorel etc.).

Subiectul tratat este adus la zi, întrucât în cadrul expoziției, societatea Plantavorel și-a etalat actuala gamă de produse.

---

⁷ Fiul lui Anton Vorel s-a născut la Piatra-Neamț la data de 25 ianuarie 1851. A absolvit Școala de farmacie din Viena la 29 iulie 1874.

⁸ Într-un manuscris aflat în patrimoniul Muzeului de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț, semnat de Constantin Vorel acesta nota: „*De la acest strămoș al meu [Anton Vorel] și în special de la tatăl meu, farmacistul Lascăr Vorel am simțit în mine acel imbold misterios, acea energie creatoare, această iubire înăscută pentru ocupațiunea mea de farmacist, care m-a făcut să pun bazele fără întârziere a unui laborator farmaceutic de sine stătător încă din 1909, când am preluat asupra mea, conducerea efectivă a Farmaciei Vorel, rămasă moștenire de la tatăl meu, mie și fratelui meu mai mic Tudor Vorel*”.

Rețetar în limba latină, care a aparținut lui Anton Vorel, 1823

Recipient farmaceutic, sec. XVIII

Deoarece anul 2010 a marcat și împlinirea a 75 de ani de existență a Spitalului „Dr. I. E. Costinescu”⁹, am inclus în cadrul expoziției noastre și unele obiecte personale care aparțin și au aparținut unor nume sonore ale medicinei locale: Dr. Costache Andone¹⁰ și regretaților doctori Gheorghe Iacomi¹¹ (1914-1991), Tristan Negruzzi¹² (1923-1991) și Vladimir Stănescu¹³ (1923-1992).

Deschisă în perioada iunie-octombrie 2010, expoziția s-a adresat publicului larg, fiind vizitată de toate categoriile de vârstă.

THE EXHIBITION „185 YEARS OF PHARMACEUTICS INDUSTRY AT PIATRA-NEAMȚ”

Abstract

In 1825, on May 25 Ioniță Sandu Sturdza, the prince of Moldavia allowed the apothecary Iacob Borocinski to open the first pharmacy in Piatra-Neamț. The anniversary of 185 years was the occasion to organize our exhibition. The event was made also to

---

⁹ La data de 14 octombrie 1935, a fost inaugurat spitalul, considerat la acea dată „opera cea mai monumentală de gospodărire publică ce s-a înfăptuit între granițele județului”. Dr. Enăchescu și dr. Eftimie au făcut parte din conducerea noului spital. Serviciul de sănătate publică era asigurat în orașul Piatra-Neamț de: Spitalul de Stat „Emil Costinescu”, cu 110 paturi; Spitalul nr. 2, cu secțiile de boli contagioase și ambulatorul antivenerian, situat pe str. Ștefan cel Mare; Spitalul Israelit; cele trei dispensare – „Crinul vieții”, „Mărăței”, „Tămăduirea”. Spitalul „Emil Costinescu”, din strada Col. Roznovanu, funcționa cu secțiile Chirurgie și Boli interne, cu subsecția de Pediatrie, precum și secția de Obstetrică, dar și serviciile de Laborator și Radiologie.

¹⁰ Născut în anul 1919, în județul Bacău, a absolvit Facultatea de Medicină, Universitatea „Gr.T. Popa” din Iași. Fost asistent universitar la Clinica ORL a Spitalului „Sf. Spiridon” din Iași, în perioada 1945-1949, șef de secție ORL la Spitalul Județean Piatra-Neamț în perioada 1949-1984, a desfășurat o prodigioasă activitate, materializată în cca. 150.000 de intervenții chirurgicale și 250.000 de bolnavi îngrijiți.

¹¹ La 19 aprilie 1914 se naște la Piatra-Neamț Gheorghe Iacomi. Absolvă Facultatea de Medicină și Farmacie din București, cu *magna cum laude*. Medic primar la Piatra-Neamț în perioada 1952-1988, a dezvoltat școala de chirurgie. Colaborator al profesorilor C. Lazăr, C. Dolinescu și Ana Aslan a realizat peste 30.000 de operații, fiind specializat în domeniile: traumatologie, neurochirurgie, chirurgie estetică, reparatorie, medicină sportivă.

¹² Născut în anul 1923, a absolvit Facultatea de Medicină din București cu *magna cum laude*, avându-l ca profesor pe Vintilă Ciocâlteu. În anul 1950 a fost trimis de profesorii C.I. Parhon și Ștefan Milcu la Piatra-Neamț, unde se înregistra un număr foarte ridicat de afecțiuni endocrine (40% din populația zonei suferea de gușă endemică). Ca șef de secție, doctorul Tristan Negruzzi s-a remarcat printr-un profesionalism exemplar.

¹³ Se naște la 15 august 1923, iar în anul 1947 a absolvit Facultatea de Medicină și Farmacie din București. Își începe activitatea la Spitalul din Piatra-Neamț în 1954, iar în anul 1977 urmează un curs postuniversitar la Institutul de Endocrinologie C.I.Parhon. Ca medic endocrinolog, a deținut funcția de șef de secție până la pensionare.

celebrate the Town Anniversary Days. In 1831, Anton Vorel took over the pharmacy and he contributed to the development of an authentic pharmaceuticals industry in the Neamț county. The business remained in the Vorel's family for three generations. Anton Vorel's son and after him Constantin Vorel, his nephew, exploited skillfully the local fauna and they dispensed pharmaceuticals products not only in the country but also abroad. The act of nationalization from 1948-1949 closed down the activity of Vorel's Pharmacy and Laboratories. In 1983, Plantavorel Company restarted the traditional affair.

The History and Archaeological Museum of Piatra-Neamț is the holder of Vorel's collection. It is for the first time that our institution presented to the visiting public the history of the local pharmacy. In its creation, the museum collaborated with the following institutions: PLANTAVOREL, Roman's History Museum, The Art Museum of Piatra-Neamț and the private collections of Dr. Costache Andone, Dr. Gheorghe Iacomî, Dr. Tristan Negruțzi and Dr. Vladimir Stănescu.